

Inbreng IVN Maastricht aan Domeinvergadering Fysiek | Stadsronde Omgevingsvisie

Geachte voorzitter, geachte raadsleden, geachte aanwezigen

Ik spreek vanavond namens afdeling Maastricht van het Instituut voor Natuureducatie, de IVN.

IVN Maastricht is een vrijwilligersorganisatie die al meer dan vijftig jaar de inwoners van Maastricht betreft bij de natuur en zich inzet voor natuur, binnen en buiten de stad. Ook bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie 2040 heeft IVN Maastricht meegedacht vanuit het perspectief van de natuur.

Daarbij was het belangrijk om eerst helder te hebben waar we het over hebben. Want ‘groen’ kan van alles betekenen, maar is het dan meteen ‘natuur’, of is het alleen maar decoratief? Wat is “stadsnatuur”, en hoe gaan we daar verstandig mee om?

We begrijpen goed dat niet alle uitvoeringsdetails een plek kunnen krijgen in een visiedocument. Het is dus logisch dat deze visie vaak in globale of richtinggevende termen spreekt. Juist daarom hebben wij geprobeerd onze adviezen zo concreet mogelijk te maken.

Bij onze evaluatie van de Omgevingsvisie hebben we vooral teruggegrepen op het document: Stadsnatuurvisie Maastricht, in 2018 door burgers opgesteld en aangeboden aan de gemeenteraad — destijds met enthousiasme ontvangen, maar nog zonder concreet vervolg.

Daarnaast baseren we ons op het systeem van Basiskwaliteit Natuur — een door de rijksoverheid ondersteund kader dat de minimale voorwaarden beschrijft voor een gezonde, veerkrachtige natuur, - ook in het stedelijk gebied - en helpt om natuur structureel in plannen en beleid op te nemen.

IVN Maastricht pleit voor de ontwikkeling van een Maastrichts Natuur Netwerk: een samenhangend groenblauw systeem, verankerd in het landschap en het erfgoed van de stad, dat ruimte biedt aan mens en natuur en de ecologische verbindingen in en om de stad versterkt.

Om dit te bewerkstelligen adviseren wij dat stadsnatuur in alle ruimtelijke plannen een volwaardige plaats krijgt en voldoet aan de minimale kwaliteitseisen van Basiskwaliteit Natuur. Monitoring hoort daar vanzelfsprekend bij — zodat we weten waar we staan en wat we willen bereiken.

Ook adviseren wij een permanent uitnodigend beleid rond stadsnatuur: beleid dat inwoners, verenigingen, bedrijven en initiatieven actief betreft en ondersteunt bij het versterken van de natuur in en om de stad.

Al deze onderdelen komen dan samen onder de regie van een stadsecoloog — iemand die natuur en beleid met elkaar verbindt, maar ook mensen enthousiasmeert, burgerinitiatieven aanwakkert en samenwerking met groene organisaties versterkt. Vanuit IVN Maastricht dragen we daar graag aan bij.

Dat is de stap die nu voor ons ligt: samen ervoor zorgen dat natuur niet bij woorden blijft, maar wordt verankerd in een beleid dat Maastricht toekomstbestendig maakt. Dank u wel voor uw aandacht — we kijken ernaar uit om samen verder te werken aan een natuurrijk Maastricht.

Geacht College van B&W Maastricht,

Bij de totstandkoming van de nu voorliggende Ontwerp Omgevingsvisie Maastricht 2040, heeft uw gemeente ook gesproken met - en advies ingewonnen van - het Instituut voor Natuureducatie Maastricht, (IVN-M), zowel schriftelijk als gedurende twee mondelinge overlegmomenten. Tijdens deze gesprekken is eerst het Voorontwerp Omgevingsvisie besproken, gevolgd door het Ontwerp Omgevingsvisie.

IVN Maastricht beziet deze omgevingsvisie vanuit een fundamenteel perspectief waarin (stads-)natuur een intrinsieke waarde vertegenwoordigt; Natuur niet alleen als middel tot een doel, maar een doel op zichzelf.

Bij de beoordeling van de Omgevingsvisie heeft IVN-M met name teruggegrepen op het document Stadsnatuurvisie Maastricht “de stad heeft goud in handen”, geschreven door burgers van Maastricht verenigd in Samenwerkingsverband Stadsnatuur Maastricht, in 2018 aangeboden aan – en omarmd door - de gemeenteraad van Maastricht.

Een tweede inhoudelijk ankerpunt van ons advies is het systeem van Basiskwaliteit Natuur, zoals ook onderschreven in de “Handreiking Groen in en om de Stad”, uitgegeven door het Ministerie van LNV en het Ministerie van BZ in 2024.

Onze adviezen zijn bewust concreet en richten zich vooral op de uitvoeringsfase van de omgevingsvisie. We begrijpen dat niet alle uitvoeringsdetails een plek kunnen krijgen binnen het visiedocument zelf. Het is dan ook te begrijpen dat onze adviezen, waar ze zijn verwerkt, vaak op een meer globale en richtinggevende manier zijn opgenomen.

In dat licht is het bemoedigend dat in één van de twee reeds opgenomen omgevingsprogramma's expliciet aandacht wordt besteed aan het buitengebied en de groenblauwe dooradering. Tegelijkertijd vraagt deze globale benadering – ook waar al aandacht is voor natuur – om alertheid bij de verdere uitwerking, zodat belangrijke uitvoeringsaspecten niet uit beeld raken.

De IVN-M adviezen kunnen als volgt samengevat worden:

1. Er komt een Maastrichts Natuur Netwerk (MNN).

- a) De kern hiervan is een groenblauw netwerk dat aansluit bij het landschap en de cultuurhistorie van de stad. Langs dat netwerk kunnen dieren en planten, (regen)water, wandelaars en fietsers zich door de stad verplaatsen. Dit MNN wordt vastgelegd, en door de gemeenteraad vastgesteld.
- b) Idealiter spreken we niet van “groen” maar van stadsnatuur. Stadsnatuur gaat voldoen aan de minimale vereisten van het Basiskwaliteit Natuur (BKN) systeem. Een BKN-monitoringssysteem wordt ingericht, zodat we weten waar we staan en wat we (willen) bereiken, (nulmeting en permanente monitoring).

2. Compacte stad in weids landschap transformeert mee.

- a) Het buitengebied wordt ook meegenomen in de omgevings-programma's. De stadszoom wordt toekomstbestendig ingericht, naast de oostkant is ook de westkant aan de beurt. Natuurgebieden worden beschermd, landbouw wordt maximaal natuurbestendig ingericht. De relatief lage bebouwingsdichtheid binnen de singels wordt verhoogd en vergroend.

3. Stadsnatuur wordt een integraal onderdeel van alle ruimtelijke plannen.

- a) In alle gemeentelijke planvorming – van Omgevingsvisie tot bouwplan - wordt BKN | stadsnatuur als volwaardige doelstelling vanaf het begin meegenomen.

4. Er komt op korte termijn een 'permanent uitnodigend beleid'.

- a) Dit onder regie van een stadsecoloog die stadsnatuur en stadsbeleid verbindt, maar ook mensen enthousiast maakt, burgerinitiatieven aanwakkert en coproducties met groene organisaties initieert¹;
- b) Burgers denken en doen mee als individu en via groene verenigingen en initiatieven; ze zorgen ook voor eigen tuinen en gezamenlijke stadsnatuur. Alle grote publieke en private organisaties nemen stadsnatuur in hun (duurzaamheids-)beleid op en richten hun "groen" maximaal ecologisch | volgens BKN in;
- c) Een "Natuurloket biedt praktische ondersteuning, zoals informatievoorziening, 'eerste hulp bij procedures etc.

IVN Maastricht ziet stadsnatuur als een essentiële bouwsteen voor een leefbare, klimaatbestendige en gezonde stad. Wij hopen dat onze inbreng bijdraagt aan een visie waarin het belang van stadsnatuur erkend wordt en ook daadwerkelijk vorm krijgt in beleid en uitvoering.

Graag blijven wij in gesprek over de verdere uitwerking van deze visie en de bijbehorende omgevingsprogramma's. IVN Maastricht denkt en werkt met plezier mee aan een groene, gezonde en toekomstbestendige stad.

Met vriendelijke groet,
Namens IVN Maastricht,

¹ Zie bijvoorbeeld [Het Groene Huis Amersfoort](#)